

K E R K R E G .

(Diktaats: Dr. H. H. Kuyper).

Definieësie .

Die Kerkreg is die wetenskap wat ons die norme leer ken, wat vir die verhoudings in die kerk nautgewend is. (N.B. Regeverhoudings). (of: Die Jus Ecclesie is daardie wetenskap, wat vir ons in sistematiese samehang leer ken die geheel van die norme, ontleen aan: die Woord van God, wat geld vir die instituut van die sigbare Kerk, en vir die pligte en bevoegdheids van die lidmate van daardie kerk, ten aansien van die uitwendige handelinge, waarin ook andere betrokke is).

Die Kerkreg is nie 'n historiese, maar 'n juridiese wetenskap.

In die Kerk het mens te doen met regte en verpligtinge.

Die Kerreg val uiteen in:

- 1) 'n Historiese deel,
- 2) 'n Formele deel,
- 3) 'n Materiele deel:
  - a) oor die konstitusie van die Kerk
  - b) oor die "Regimen Ecclesiae".

Met die Kerk word in die Kerkreg bedoel die sigbare, en nóg nader die geïnstituëerde Kerk.

Die norme vir die Kerk lees

in die Heilige Skrif, en wel bepaaldelik in die ordinansies van die Apostels vir die Kerk.

Die Kerk is 'n instituut, deur Christus in die lewe geroep. Ook vir die Kerkreg is die Heilige Skrif "Principium omnis Theologiae". In die Heilige Skrif moet onderskeie word, tussen wat ekspeksioneel is, en wat blywend is vir alle euse. Vir die Kerkreg kan 'n mens sig nie beroep op op die Ou Testament nie

Die Roomse Kerk gaan egter telkens weer terug daarheen. Maar ook kan, wat in die Nuwe Testament as reël geld, nie sonder meer deur ons as reël oorgeneem word nie

In die Nuwe Testament moet skerp onderskei word tussen wat ad huc is (b.v. die apostoliese amp), en wat blywend is.

Die Kerkreg moet ook reken met die Kerkordes en Norme, wat in die loop van die euse self deur die Kerk voorgestel is, en ten dele ook met die Belydenis.

Die enigste absolute wet is die Heilige Skrif .

Bindende karakter het dus allen daardie verordeninge, wat op die bepalinge van die Heilige Skrif rus.

Daarnaas is bepalinge wat geen Jus Divinum het nie as grondslag nie, maar alleen 'n kerklike outoriteit besit (b.v. Nagmaalviering vier maal per jaar).

Die Kerke het nie tot oopparigheid gekom nie insake die Kerkregering. Die uitwendige eenheid van die Kerk is daardeur te niet. Wil 'n mens die diverse stelsels beskou, dan moet 'n mens ook prinsipiëel tot hulle wortel deurdring.

Deur die teëlstelling met die ander Kerke kan verstaan word die karakter van die Gereformeerde Kerkreg.

Die opkoms van daardie stelsels hang saam met die konfessionele standpunt van daardie kerke, soos elkeen van hulle sy die belydenis het.

Die meeste kerke het in die Belydenis die grondgedagte van kerkstelsel opgeneem. Die skeidelyk kan egter nie oorals skerp getrek word nie.

Op Gereform. bodem is daar drieërlei vorms

- a) Sinodaal - presbiteriaal
- b) Episkopaals
- c) Kongregasionalisties

Onder invloed van die moderne wereldbeskouing het gekom die Kollegialistiese stelsel, wat aan geen konfessie gebonde is nie, en allerlei vorme vertoon, b.v. „Caecero-papual of demokraties.

Dus is daar vyf stelsels in die Kerkreg :

- a) die Papale stelsel (Rome),
- b) die Territoriale stelsel van die Lutherse Kerk,
- c) die Presbiteriale stelsel,
- d) die Independentistiese of Kongregationalistiese stelsel,
- e) die Kollegialistiese stelsel.

Stahl het hierdie verskillende stelsels suiver naas mekaar gestel, en alkeen tot sy wortelgedagte herleid.

Die Roomse Stelsel.

gaan uit van die grondgedagte, dat alle uitwendige Kerk en die inwendige Kerk een is.

Die Kerk is die sigbare instituit, deur Christus gestig, wat sig uitstrek oor die hele wereld.

Die Kerk is 'n tasbare ryk, soos elke ander koninkryk. Die enigste onderskeid is, dat hierdie ryk anonnies is, en alle volke en lande omvat.

Kenmerkend is:

- a) hierdie stelsel handhaaf die eenheid van die Kerk. Rome ken geen plaaslike Kerk nie. Dit sluit alle parogie in. Ook nie 'n landkerk nie. Alleen 'n Wereldkerk. Vandaar dat daar 'n geloofsbelydens is, te Trente vasgestel. Die Roomse Kerk het een liturgie, een taal, Latyn, en een sentrale regering in die Pous.
- b) Die Kerk word verdeel in geestelikes en leke. Alle outoriteit word aan die geestelikes geskenk. Die outoriteit skuil dus in die amp. Dus is daar die mees streng organisasie. Van kritiek is daar geen sprake nie. 'n Leek het geen pligte en geen regte nie. Hy is alleen objek van die Kerkregering, en geen subjek of orgaan nie.

Om die clerus los te maak van die hele lewe is die coelibaat ingestel.

Vir die priester is daar 'n afsonderlike regsbedeling, 'n onuitsbare karakter aan hom geskenk. Dus word die clerus losgemaak van nasionale- en familiebande. Tot die clerus behoort 'n dubbele potestas: die potestas ordinis, wat dien om die mens te heilig, en die potestas jurisdictionis, waardeur hy die Kerk regeer.

- c) Die Roomse stelsel is streng monargaal, want dit laat alle mag saamkom in die Pous. Die clerus vorm 'n piramide, waarvan die priesters die breedte basis is, 'n streng hiërargiese skala. Die potestas daal eintlik van bo af, „Plena potestas“ skuil eintlik alleen in die Pous, en alle potestas moet van hom uitgaan. In die heesem van Rome was daar 'n ewelange stryd tussen die episkopale en die papale stelsels. Die vraag was: wie het die meeste seggenkap? Die konsilie van episcopi, of die Pous, die regstreekse verteenwoordiger van Christus? Die Vatikaanse konsilie het tenslotte vasgestel die onfeilbaarheid van die Pous

Hierdie ontwikkeling is nie toe te skryf aan die eersug van die Pous, Leopold von Hanke. In hierdie magverheffing realiseer die stelsel van Rome sig.

Die Pous het "formalis jurisdictionis et honoris".

Dus volg vanself die oppresmasie van die Kerk oor die Staat, is die Pous Vikaris van Kristus op aarde, dan het hy die oppermag van die wêreld. Hy moet intensief-ekstensief die wêreld oorheers. Die Kerk realiseer die Ryk Gods, wat gaan oor heel die wêreld, en oor alle dinge. (vgl Roomse leer van twee swaarde).

Die absolute gesag rus in Kristus, en daal af op Petrus en sy opvolgers. Die Pous deel die wêreldlike gesag weer mee aan die vorste, en die geestelike mag aan die biskoppe.

Die Reformasie het twee elemente op die voorgrond gebring.

a) die Ecclesia invisibilis, wat die vergadering van alle gelowiges is. Die Ecclesia invisibilis dra alleen 'n geestelike karakter. Die gesteldheid van die hart bealies oor hierdie lidmaatskap.

b) Teenoor die hiërargie, die absolute priesterkap van die gelowiges.

Die Protestantisme het die band tussen God en Mens herstel. Elkeen is 'n priester. Wyl dit geestelik was, kon die Ecclesia invisibilis nie georganiseer word nie., en die algemene amp van die gelowiges maak die amp as gekonstitueer oorbodig.

Toe is daar gesoek na 'n korrektief, en hierby het die gereform. en Lutherse uiteengegaan.

By die Lutherse het die idee van die mistieke kerk oorwegend gebly. Vir die onsigbare kerk moes daar 'n organisasie kom. Die gemeente moet bestaan uit belydende gelowiges. Dit moes sy eie ampte kry. Maar in die praktyk het daar niks van gekom nie. Luther het nie kans gesien om die massale volkskerk dus te organiseer nie. Toe het hy daartoe gekom om die enigste kenmerk van die ware kerk te soek in die regte bediening van Woord en Sakramente.

Ieder gemeentelid het die reg om dit te doen., maar prakties kon dit nie, en daarom is dit opgedra aan die predikant. As konstitusie van die kerk is dus die leeramp verkry.

Verder het Luther geen organisasie in die lewe geroep nie, geen regeeramp, en ook geen diakonie.

Tog kon die kerk nie sonder regeeramp nie, Die praktyk het daartoe geleid. So het toe eers opgekóm die regeermag van die owerheid of die landvorse in die kerk. Aanvanklik is dit nie prinsipiële bedoel nie.

Teenoor die mag van die pous moes die Protestante steun soek, en het dit gevind in die landvorste wat as Patrone van die Kerk optree het.

Later is hierdie toestand omgesit in 'n kerkregtelike stelsel, genoem die territoriale: cuius regio, eius religio.

Dit kom neer op die "caesaropapie" van Konstantyn die Grote. Hierdie stelsel het hierin gerus; die Owerheid is 'n Kristelike Owerheid. Dit tree op in nomine Christi.

Die stelsel het twee gedagtes:

- a) dit glo nie aan 'n wêreldkerk, maar aan landkerke of nasionale kerke. Elke landkerk moet sy eie belydenis en geloof he.
- b) dit dra die kerklike regeermag op aan die vors as verteenwoordiger van Kristus. Had daar 'n wêreldomvattende imperium bestaan, dan sou die kerk 'n wêreldkarakter gedra het. Die landkerk is dus aksidenteel. Die imperium is opgelos in tal van state, elkeen met sy eie vors. Die vorste wat Protestante geword het, moes hulleself aansoekluis. Ieder moes sy eie territorium bepaal, watter godsdienst daar geleer sou word. Elke gedagte van wêreldkerk moes verdwyn. Die Lutherse kerk het dan ook nooit buitekant Duitsland en Skandinawië gegaan nie.

Die Calvinisme staan buitekant die staat. Uit die noue verbinding volg, dat da r drieerlei stand was:

die status politicus
- - ecclesiasticus
- - oeconomicus.

Alle regering gaan uit van die eerste. Die predikant had skillem te leer, die volk moet gehoorsaam en luister.
Dit is die Luterse opvatting.

Stahl gee die ontwikkeling van die episcopaal-territoriale stelsel as volg aan:

In die Luterse Kerk is die enige godsdienstige en onmisbare amp: die predikantsamp.

Maar terwyl e van die orde en die jurisdietsie is die episcopi daar. Die biskoppe het Rooms gebly, en dus het die Protestantse vorste hierdie episcopaat oorgeneem.

In 1555 is dit wettelik erken. Die juriste het die teorie opgestel. Die biskoppelike mag moes oergaan op die Landsvors, "concessione imperatoris".

Die teologie het dit omgekeer.

Na goddelike orinansie moes die Owerheid met die Kerkelike regering bala. bly. (c.f. die Konings van Israël).

Kristus het mag om die Kerk te regeer, maar hy het ook mag oor die Vorste en die Konings.

Da rife dubbale mag kom all en toe aan die Krástelike Owerheid, as "custos duarum tabularum". So is dit reeds loor Konstantyn verstaar.

Later had die Pous en die Biskoppe hulself hiervan meester gemaak. Dit is ontwikkel deur Thomasius en andere.

Die eintlike kenmerk is dus, dat die "potestas politica" ook die "potestas ecclesiastica" is, en ook in die Kerk regeer. Dit erken nog, dat die Kerkelike regering uit God vloei.

Maar die Owerheid is vicarius van Kristus in die kerkelike regiment.

Skerp onderskeid word die wêreldlike regiment.

Dus het die Owerheid twee selfstandige organe.

As staatsregent het hy ministers, as kerkregent regeer hy deur die konsistories, saamgestel uit teologe en juriste, bereem deur die Vors. Daarom word hierdie sisteem ook die konsistoriale stelsel genoem.

Boven staan die superintendente, en op die laaste trap die predikante. Die doel van hierdie "potestas ecclesiastica" van die konsistoriale stelsel was, om die suiwere leer te handhaaf. Aan die Vors kom dar ook toe die onderskeiding tussen waar en vals. Voorts het hy die "ius reformati". Die Vors moet oor alle l'ergeski le beslis. Verder het hy die leer bekragtig, en die Kerkordening vastgestel. Dit is die "Potestas ecclesiae externa".

Die "potestas ecclesiae interna" gaan oor die vaaste l'ing van die Belydenis.

Faitelik is alle mag externa.

Dit is ontwikkel deur Carpovius en het ingang gevind by Gerhard, e.a.

Die doel blyk: die waarheid Gods in die bande van die predikant.

Van 'n ander principium gaar die Territoriale stelsel uit.

Alle mag hoor aan die Owerheid. Maar wat die grondslag betref, is daar groot afwyking van die episcopaat.

Die grondslag is deur Hugo de Groot gele, en dit vertel in die Naturreg. Uit die wil van enkels, of van die Volk kom 'n kontrak tot stand. Van 'n "potestas ecclesiastica" wil hierdie stelsel niks weet nie.

Die Kerk is onsigbaar, is 'n saak van die hart, en het geen uitwendige regime of juridikaie nie.

Die organisasie is 'n puur menselike vereniging in die staat, wat onder die staat staan. Res publica in re publica wil hy nie erken nie. Die leer dat in die Vorse 'n dubbel persoon geskied het, is bespot.

Die Vorse regeer oor die Kerk, nie as "vicaris Christi" nie, maar wyl die Kerk 'n deel van die staat is en aan die Vorse as sodani ondergeskik.

Die Vorse is nooit "membrum praecipuum"; hy is gewoon maar in die Kerk. Maar as Vorse staan hy bokant die Kerk.

Die doel van die bestuur van die Vorse is nie die eër van God nie, of die ortodokse leer, maar die walvaart van die Staat, (so het Willem I in Holland ook geskik).

Vindar dat die Vorse soveel moontlik onderlinge twiste moet voorkom, deur onderlinge toleransie.

Ieder moet in die Kerk kan leer, wat hy wil. Geen aparte organe is vir die Kerk nodig nie. Die Koning het genoeg aan die ministers. Dit is korrelaat met die kollegiale stelsel, wat die kerk as 'n menselike vereniging beskou. Met modifikasie is dit ook deur enkele Gereformeerdes verdedig, onder invloed van die Zwingliaanse Reformasie in Zwitserland, wat van geen heerskappy in die Kerk sou weet nie. Dit staan nie gelyk aan die Lutere stelsel nie, wat outokraties is. Zwingli was demokraat, en by hom val Kerk en Volk same.

Vandaar dat die persone, deur die volk gekies, ook oor die Kerk segenkryp had, die predikante moes aanstel, en moes besluit oor die reïelle r. In Zwitserland was geen presbiters nie, alleen predikante. In Zurich en Bern wou die mense van kerkelike tug niks weet nie.

Dit was die roeping van die Staat om die sonde te straf. Vrees vir insluiping van die hierargie en misbruik van die Roomsse Kerk insake die tug, het hiertoe meegewerk. Die Zwingliane het dus hierdie standpunt uit opportunititeit verdedig. Sodra die Owerheid nie kristelik was nie, was presbiters nodig. In Geneve het hulle dit nie afgekeur nie. Daar was die Owerheid swak, dus moes die Kerk selfstandig optree.

Prinsipiële sketsing is voorgestaan deur Thomas Erastus, wat groot invloed gehad het op die Keurvorse.

Hy was Gereformeerde, afkomstig uit Zwitserland.

Toe Olivetanus en Ursinus van die Keurvorse van die Palts 'n Kalviniëtiese organisasie sou verkryg het, het Erastus sig met klem versit.

Hy en sy vriende was alreeds insake die lewe. Daarom het hy sig daarteen versit, dat daar presbiters sou aangestel word. Tern Erastus heet Bess twee traktate gekrywe. So het die stelsel die naam van die Erastiaanse stelsel gekry.

Hy het die pleit daarvoor gevoer, dat die Owerheid alleen die tug moes oefen, terwyl die Kerk slegs ken vermaan en nie straf nie.

Dit het die Owerheid in die geval gekom.

In Engeland het hulle die eerste drie voorstanders hier van Erastiaanse genoem.

Hitenbogaert en Hugo de Groot het ook vir die regente gepleit. Hulle het hulself viraf op Moses beroep.

Predikante moes hulself buig vir die regente.

Die Owerheid is nie geroep nie, om die ortodokse leer te handhaaf.

Alle leer moes soveel moontlik toegesê word. Van 'n kerkelike mag wou hulle nooit iets weet nie. Kerkerade, klasse, ens. moes soveel moontlik afgeskaf word. Daar moes geen vaste belydenis wese nie, en geen kerktug nie.

Dit is ook die Remonstrasie stelsel.

Die Gereformeerdes was beal hieroor.

Die oorspronklike Lutere stelsel gaan in teen die woord van God. Dit handhaaf formal die kerkelike geag, maar die kont is, dat die kerkelike mag aan die wereldlike Owerheid opgedra is.

Nog die leer van die dubbele persoonlikheid van die Vorse, nog die van die "membrum praecipuum esse", hou steek. Dat die Owerheid Kristelik is, se niks nie.

Die vader kry, omdat hy kristelik word, geen ruwe potestas oor die kinders nie. Is die mag inherent, dan volg daaruit, dat die heidense Owerheid dit ook mag uitoefen.

Vestius stel hierteenoor: die owerheidspersone mag nooit membra praecipia heet nie.

In Kristus is geen onderdaan en meester nie.

Hierdie teorie het tot skrikkelike gevolge gelei. 'n Gehele bevolking is hierdeur gekwading om vasm geloof te verander.

Aldus word die hierargie in die Kerk ingevoer.

Hier het die gelowiges geen amp nie. Die Luterse stelsel het dan ook die Reformasie principi al teenoor Rome nie gerad nie.

Die leer van Calvyn is in Geneve toegepas, en ook op sommige plekke in Duitsland.

Algemeen word erken, dat die stelsel van Calvyn ooreenkom met die grondlyne van die Heilige Skrif, en tot die bester organisasie en kragontwikkeling kan gebring word.

In die Luterse Kerk het ook vir 'n tyd die neiging bestaan, om sig na Gereformeerde model te konformeer.

Presbiteries is ingevoer, en sinodes is in die lewe geroep.

Calvyn was die geestelike vader van hierdie stelsel, en Vestius die sistematikus daarvan in sy "Politica Ecclesiastica".

Die Gereformeerde stelsel het hierdie woord al, dat dit nie die resultaat is van 'n historiese ontwikkeling nie, maar ontloer is aan die Heilige Skrif. Dit is nie vrug van die politieke konstellasie nie, is nie uit nood ontstaan nie, maar is getrek uit die Heilige Skrif.

Luther het aanvankelik, toe hy die Kerk wou hervorm, die presbiteriale stelsel aanbeveel, as in ooreenstemming met die apostels, maar hy het dit losgelaat terwille van die volkskerk.

Calvyn het sy stelsel deur die Heilige Skrif laat bepaal. Hierin is die uitnemendheid van Calvyn bekend Luther. Calvyn het nie terstond die nuwe gebou te Geneve opgerig in alle volkomeendheid. Hy het van die Owerheid teenstand ondervind, en moes belangryke konse sies doen.

Dit was nie die ideaal van Calvyn, wat te Geneve verwerklik is nie. Maar tog het hy die beginsel nie prys gegee nie, nietteenstaande dat hy konse sies moes doen. Steeds het hy gams geywer vir die outonomie van die Kerk. Alleen het Calvyn die konsekwensie nie geheel deursien nie, en al is die verbouding van Kerk en Staat gewysig, die innerlike organisasie is nog in alle Gereformeerde Kerke as die beste bewaar.

Kenmerke van die Calvinistiese stelsel.

Hoeksteen van die Calvinistiese Kerk stelsel is die plaselike kerk, die vergadering van die krist-gelowiges om die onsigbare liggaam van Kristus tot openbaring te bring.

Die uitgangspunt is nie in die Weraldkerk nie, of in die Nasionale Kerk, maar in die plaselike Kerk. (vgl. die Kerke in Galatië en die Kerk te Jerusalem.)

Die onsigbare Kerk is een, maar die sigbare Kerk kom uit op 'n bep alde plek. Dit raak die hart van die kwestie.

By Rome en Luther is die Kerk kerkinstituut gebly.

Daar hang die Kerk af van die amp. Daarom stel die generale Kerk die ampdraers aan. Die lede moet bearbei word.

Die Gereformeerdes gaan uit van die "cor ecclesiae" d.i. die uitverkieesing.

Die plaselike Kerk moet seveel moontlik beantwoord aan wat die onsigbare Kerk is. Daarom moet 'n mens uitgaan, nie van die amp nie, maar van die gelowiges.

Vandaar, dat van Gereformeerde standpunt 'n hele volk nie kan opgeneem word nie, maar dat lid is, wie homself as gelowige openbaar.

Hier is daar 'n verskil tussen Luther en Calvyn.

Luther het die volkskerk te Wittenberg as Kerk oorgeneem, en het dit bekeu as sy arbeidsterrein.

Calvyn het voor die toetreding getis die eed aang ande die aanname van die Konfessie.

By hierdie gelowiges kom dan kragtens die Genadeverbond die kinders by.

Dat dit 'n plaselike karakter draag, blyk duidelik. Die "Unio mystica" omvat die wêreld.

Die onderlinge gemeenskap van die gelowiges is slegs noentlik op 'n bepaalde plek.

Dit is nie toeval ig nie. Die diepste grond is, dat die werk van die Soon rus op die werk van die Vader; die herkeping rus op die skeping.

Die plek van die woning van elkeen is verordiner.

Hierdie lokale eenheid moet nou die kersel word, waaruit die Kerk van Kristus opgebou word.

Daar is wel verband tussen die Kerke. Maar daardeur ontstaan geen nasionale Kerk nie, maar 'n kongregasie van Kerke. Tenslotte, dit wil nie se nie, dat daar op elke plek slegs een Kerk mag wees. In 'n groot stad mag daar ook wel vyk-kerke wees. 'n Paar dorpe word soms ook wel tot een Kerk gekombineer. London sou b.v. onmoontlik deur een Kerke-raad kan bestuur word. Sulke massale Kerke bring groot sedelike gevare mee.

So word daar dan ook in Nederland geywer vir die parogiale stelsel.

Grondidee is nie die burgerlike eenheid nie, maar die gemeenskap van die gelowiges. Die Kongregasionalisme het met hierdie ykkerken niks te maak nie, want dit reken nie met die plaselike gemeente nie. ♪

Die parogiale stelsel in Gereformeerde Kerke het b.v. in Basel altyd bestaan, en ook in Genève. Toe was daar nog nie sulke massale Kerke nie. In alle Gereformeerde Kerke word die parogiale sisteem as geoorloof erken.

Die tweede kenmerk.

Naas die predikante is daar ook as ampdraers ouderlinge en diakens.

Daarom word dit ook genoem die presbiteriale stelsel.

Die Gereformeerdes ken alleen lokale ampte. Die amp behoort tot die plaselike Kerk. Die plaselike Kerk kan alleen ampte verleen. Ons ken maar net een biskop n.l. Kristus.

'n Algemene amp, deur meerdere kerke ingestel, b.v. sendelinge of doktors, of ook wel predikante, is in stryd met die Gereformeerde kerkreg.

Enkele Gereformeerde Kerke in Engeland en Duitsland het tydelik superintendente gehad, maar tog had hulle 'n ander karakter as in die Luterse Kerk. Hulle was geen hierargiese heerskappyvoerders, maar kerkvisitators.

So b.v. a Lasco, superintendent van die vlugtelingkerk in Engeland. Tog was hy gewoon predikant in die plaselike Kerk, en hy het gestaan onder toesig en tug van die kerke-raad. Die Gereformeerdes ken geen hoërsof algemene amp nie. Naas die predikante stel hulle die amp van onderlinge en diakens. Die Rooms en die Luterse ken slegs 'n pastoor of predikant, wat as clerus te die lake staan. Die gemeente-lede het slegs die plig om te gehoorsaam. Die Gereformeerdes ban hierdie teenstelling weg uit die kerk. Die potestas ecclesiastica is aan die gemeente in sy geheel wekkink.

Hierdie gemeente is geen aggregraat nie, maar 'n fyn organisme, wat organe besit, deur Kristus ingestel, soos predikante, presbiters en diakens.

Die besturende mag word dus nie ontken nie, maar bealig gehandhaaf en die selfstandige posisie van die gemeentelede word erken.

Dit gee b.v. by die verkiesing van onderlinge en diakens aanleiding tot 'n fyn-uitgedagte stelsel, waaruit blyk, hoe die Kerk beide tot hulle reg wil laat kom. Die presbiters is die lake-element naas die predikant as die klerikale, soos die burgemeester die gemeenteraad naas sig het.

Kristus het al hierdie ampte ingestel. Op hulself is hulle gelyk. Die predikant word ook soos die onderling en die diaken, deur die gemeente verkies.

Die ouderling en die diaken staan ewig in die kerkelike amp. Die ouderlinge deel die regeringsamp met die predikante.

Om die ouderling te beskou as representant van die kerk, is onjuis. Sowel predikant as ouderling, is representante van die Kerk.

Die motief, waarom Calvyn die presbiteramp ingestel het, is 'n ander.

Gods Woord het aangetoon in die apostoliese gemeente dat dit deur God Self ingestel was.

Die praktiese motief was, dat die Gereformeerdes besonder nadruk op die tug gele het. Hierargie kan eerder insluip, as die tug in die hande van een persoon alleen is. En net soos Calvyn in sy politiek aan 'n republiek die voorkeur gegee het, so wou hy ook aan die Kerk 'n goeie regering gee, deur 'n raad van die beste lidmate, wat met die predikant meewerk.

In die presbiter-amp kom die lewe van die gemeente meer uit.
Die predikant verteenwoordig die stabiele element.

Die ouderling word uit die gemeente gekies, en tolk dus, wat in die gemeente omgaan.

Die ouderling-amp moet dan ook nie leuenslak deur die (Calvyn) By motief is, dat deur aftreding die hierargie gebreek word,
en die kontak met die gemeente sterker.

So is die Gereformeerde Kerkreg demokraties.

Derde kenmerk:

Hierdie ecclesiae locales is bind hulpsel tot meerdere vergaderings; klasse, provinsiale, generale, en oekumeniese sinodes. Hierdie trek is eensaamig van die Gereformeerdes.

Tog is hierdie trek nie so beslissend nie soos die voorgaande kenmerke.

Dit behoort tot die bona esse van die ecclesia.
Te Geneve het hierdie verband nie bestaan nie.

Die bedoeling is, dat die Gereformeerdes geen ander regerings erken nie, as die van die presbiterie.

In Roomsse, Luterse en Episkopale kerke, waar ook wel sinodes gehou word, dra hierdie sinodes 'n ander karakter.

Daar kom die ampdraers "Qualitate sua". 'n Oekumeniese Sinode het alse biskoppe as lede.

Die Gereformeerde meerdere vergaderinge moet ook onderskeie word van die vergaderinge van die Independente, wat geen meerdere vergadering kan nie, maar hierdie same komste maak tot konferensies van ampdraers, wat alse advies kan gee.

Die Gereformeerde atelsel vermy beide uiterstes.

Dit gaan uit van die gedagte: al is die ecclesia met die volle "potestas ecclesiae" uitgerus, tog maak die wie mystica, dat die Kerk met mekaar in verband moet tree.

Hulle moet vir mekaar sorg, en mekaar ophalte dra.

In die Nuwe Testament staan dit op die voorgrond: kollekte vir die Jerusalemse gemeente, apostelkonvent, ens. In Jerusalem is daardie vras bespreek, waar Jerusalem en Antiochie verteenwoordig was.

Hulle besluite het bindende krag. Hieruit is ons sinodale atelsel opgebou. Die verskillende Kerke staan konfederatief in verband.

Dit kom uit in die meerdere vergaderinge.

Die verband was egter nie wil skuldig nie, maar het rekening gehou met die burgerlike lewe. Aanvankelik was in Nederland alle provinsiale bande erken, en tenslotte ook die nasionale verband.

Eers later het die klasse ontstaan, wat geen burgerlike korrelaat het nie, maar alleen 'n verband is tussen genabuurde Kerke.

Op al hierdie vergaderinge kom die ampdraers saam, nie in hulle kwaliteit as ampdraers nie, maar as verteenwoordigers van Kerke, sodat eintlik kerke in die meerdere vergaderinge saamkom, deur middel van afgevaardigdes.

Dit sou die suiwerste wees, as al die Kerkerade in hulle geheel in hierdie vergadering kon saamkom. Maar dit is prakties onmoontlik. Daarom stuur elke Kerkerade gevolmaggigdes, om in sy naam te beslis.

Daarom geskied die nasien van die geloofsbriewe eers in die begin.

Die potestas van hierdie vergaderinge is dus nie iherent nie, maar derivate, 'n ontleende mag.

Dit is ook geen hoër vergadering nie, want die hoogste mag berus by die Kerkerade. Die plenitudo potestatis ecclesiae berus by die lokale ampsdraers.

Die Sinode is geen Kerk nie, en kan daarom ook geen tug uitoefen nie.

Onse vadere het dan ook nie gesproek van hoër besture nie, maar van meerdere vergaderings.

'n "Potestas accumulata" is nie superier nie. In hierdie sin het die vergadering, wat die afgevaardigdes van die meeste Kerke omvat, dan ook meer, maar geen hoër mag nie.

Die Gereformeerdes wou daar nooit van weet nie, soos die Independente, dat Klassen en Sinodes alleen adviserende mag het.

Die advies van 'n meerdere vergadering kan 'n Kerkerade nie sonder opsy le nie. 'n Kerkerade moet sig daarvan onderwerp. As hy dit nie doen nie, dan verbreek hy die verbond. Die Kerkerade beloof dan ook om homself by die besluit van 'n meerdere vergadering neer te le.

Verhouding van Staat en Kerk.

Tot op sekere hoogte is die Gereformeerde standpunt hier nie moeilik te definieer nie.

Die Gereformeerde wil nie weet nie van die heerskappy van die Kerk oor die Staat, (Rome), maar ook nie van die heerskappy van die Staat oor die Kerk nie, (die caesaropapie van die Lutere).

Van 'n "Jus in sacra" wou Calvyn nie weet nie, maar eweneer het hy die outonomie van die Staat erken, wat na die konfessie moet beslis. Dit is die sisteem van die kollateraliteit. Dit wil egter nie se nie, dat Kerk en Owerheid nie met mekaar in aanraking kom nie.

Die Owerheid kan vyandig staan teenoor die Kerk, of neutraal, of die Kerk handhaaf. Ook moet rekening gehou word met wat die Gereformeerde Kerke terville van die praktyk, aan die Owerheid as reg toegeken het, omdat hulle bestaan anders onmoontlik sou wees. So is die hele verhouding te Geneve gewees, waar die Owerheid self die Kerkeradele aangestel het, en in die Kerkerade gepredikeer het.

Dit was geen ideaal nie, maar alleen 'n praktiese konsepsie van Calvyn gewees. Toe Calvyn in Geneve opgetree het, had die Staat in Kerkelike sake alle mag gehad.

Calvyn het dit reg gekry om die ouderlinge te laat aanstel, wat vroeër daar nie was nie. So het hy gewerotal teen die heet ander toestand.

Wel het Remonstrante hulself beroep op die toestand te Geneve.

Is die Owerheid vroeër beskou as die allesversorgende vader, tans is veel meer in swang die beskouing, van die regstaat, wat vernameklik die regse houdings moet reël.

Die teenwoordige stroming van die publieke opinie neig meer d'artoe, om die taak van die Staat meer sosiaal op te vat.

Afgeskeie van alle toevallige invloede kan wel dit gene word, dat die beskouing was, dat die Owerheid geroep was, om nie alleen die eerste, maar ook die tweede tafel van die Wet te bevorder; dus nie alleen die moraal nie, maar ook die religie. Daarom moes die Owerheid die ware Kerkedins en die religie bevoorkeur.

Die Owerheid moes laat uitkom, watter religie ooreenkomstig die Woord van God was, moes self daarvan profetie doen, en die Kerk, wat hierdie religie bely het, tot offisiële Kerk maak.

Konfessie dwang mag egter niemand aangedoen word.

Alleen die ware Kerk had reg om publieke godsdienssoefening te hou. Soos in art. 38, Nederl. Geloofsbelydenis staan, had die Owerheid

die, roeping, en alle valse goësdienste en afgodery teen te gaan. In die gehele Geneve mog geen andersdenkende burger wees nie.

In Nederland is alle publieke samekomste van valse religie verbied. Ook die viering van die Mis was verbied, maar die Romee het graag die kleine heestertjies betaal.

Ook by die skole moes die ware religie gebruik word.

Die Owerheid had ook sekere uitwendige regerende mag (Jus circa sacra). Die Owerheid mog sinodes saamroep, en homel' laat ver-teenwoordig deur publieke kommissarisse. By die beroeping van predikante moes die Owerheid die persoon approbeer.

Maar by dit alles moes die Owerheid die advies van die Kerk vra.

Die Neo-Kalvinisme het die skeiding tussen Kerk en Staat skerpser deurgetrok, onder invloed van die Independentente. Ook het Kalvyn ingang gevind in lande, waar die idee van die publieke Kerk nie kon verwezenlik word nie.

Bowedien het die Owerheid in die praktyk te veel mag in die Kerk gekry. Die outonomie is jua in sekere sin prysgegee. Deur die Neo-Kalvinisme is die neutrale houding van die Staat teenoor die Kerk as die mees juiste gehuldig.

Die Liberalisme voel vir die Kerk niks nie. Hulle neutrale houding teenoor die Kerk kom voort uit indi'ferentisme. Calvyn het gesê, dat die Owerheid sal rig na die eis van die gemeente, en die ware Kerk sal bekome.

Maar die toestand is so, dat die Owerheid nie kan bealis nie, nie die ware Kerk is, en dus moet hy alle Kerke is ag noem.

Op hierdie punt is die Konfessionale dan ook in Nederland gewysig.

Die Independentisme of Kongregasionalisme.

Die Independentisme is nou verwant aan die Gereformeerde stelsel.

Dit staan saam met Gereformeerde teenoor die Romee en die Luterse stelsels.

Dit hou vol: geen hierargie of staatsmag in die Kerk nie. Die "cor ecclesiae" skuil in die uitverkorning.

Die Kerk is die vergadering van die gelowiges.

Kristus alleen is Koning.

Die potestas ecclesiae is nie uitluitend in die eem nie, maar in die eem onto "qua talis".

Die fout van die Independentisme is, dat dit die Gereformeerde beginsel vervais.

Uitgang vir die hierargie ontse dit aan die eem alle regter-mag. Dit maak elke gemeente so outonoom, dat daar van kerkverband geen sprake kan wees nie.

Die oorsprong van die Independentisme is in die Gereformeerde Kerke, maar ten dele ook in die Anabaptisme.

Dit is die meeste bekend in Engeland, en dit daar ook die meeste verbrei. Sy oorsprong is in Frankryk, in die Kerk van die Jugendete.

Dit het die eerste zat uiting gekom in Francis Lambert, 'n Evangeliese, wat na Duitsland getrek het, en in Hessen met groot invloed opgetree het.

Hy was 'n interessante tipe, en in die leer was hy bealis Gereformeerde. In 1526 het hy 'n Kerkorde vir Hessen opgestel, wat bealis 'n Independentistiese karakter gedra het. Die hoofgedagte is: die Kerk is ontstaan deur separasie "vere fratrum e falsis fratibus".

Die Kerk, aldus gekonstitueer, moet self die potestas ecclesiae uitoefen. Elke kerk het al die lidmate saamgekom, ook vrouens, en die gemeentevergadering het bealis oor alle kwesies.

Daar is diakens, maar geen geregoude linge.

Hierdie aldus gekonstitueerde gemeentes het met mekaar in onderling verband getree. Daar moes sinodes wees, wat toe afgevaardigdes gesies is, deur die hele gemeente.

Luther het sig heftig hiarteen verzet, en feitlik is hier die Kerkorde dar ook nie ingevoer nie.

Jean de Morelli het op hierdie standpunt voortgehou.

Hy was 'n geleerde in Parys, en was Gereformeerd in die leer.

Hy het voorgestaan: reserwis deur die volk of die gemeente.

Dus baie regeerouderlinge, volgens sy beskouing. Die ampdraers moes deur die gemeente gekies word. Die Kerkeraad is eger die uitvoerende komitee van die gemeente. Die Sinode van 1562 het sy boek veroordeel.

Morelli was afkomstig uit Geneva, en hy het homself op Farel beroep.

Die sterkte van die Independentisme is in Engeland, waar dit tot aparte Kerkinrigting gekom het.

Die aintlike vader of arver was Robert Brown, 1536-1636.

In Engeland was die krag van die Puritanisme ontloof, maar daar het die Staatskerk ook groot hierargie ontstaan. Brown het in aanraking gekom met die Anabaptistiese kolonies te Norwich.

Kerkrestelik is die Independentisme en die Anabaptisme van-
want.

Die Anabaptisme laat elke gemeente op homself staan, outoon. Die "Jus excommunicatum" is nie aan die amp nie, maar aan die gelowiges geskink.

Die Independentente het eger nooit die kinderdoop verwerp nie.

Brown en sy mense het later na Middelburg gevlug. Die ernstige grief teen hulle was, dat hulle in Holland 'n separaasgemeente gevorm het.

Later het Brown, weens kibbelpartye, na Engeland teruggekeer tot die Engelse Staatskerk.

Die verhaal is, dat hy aan die einde van sy lewe sy vrou sou afgeransel het, dat hy daarvoor in die tronk gekom het.

Die hoof van die Independentente was toe John Robertson.

Hy het 'n gemeente gestig in Keiden. Hy het met die Gereformeerdes op goeie voet gestaan. Hy het die Gereformeerdes teen die Arminiane verdedig, maar het gevoel, dat sy kerkregtelike leer nie op Hollandse bodem sou opgroei nie. Van Holland het hy met die Palgrima-vaders saam Amerika toe gegaan.

Te Massachusetts is hulle Kerk gestig.

In Engeland het hierdie stelsel ook groot invloed gehad. Totsaam vervolging het dit toegeneem.

In Cromwell het dit sy lewende krag getoon, en na sy dood het dit weer ingesink.

Die Toleransie-edikt het ook aan die Independentente vryheid gegee.

Eers in die 18de eeu het dit weer opgewaak deur aruding met die Metodisme.

Dit het 'n stoot gegewe tot sendingwerkzaamheid.

In Amerika het die Puriteine met die Independentente saamgevoel, en so is die Independentistiese tipe verwater. So het daar in die kring van die Independentente gekom gesaghebbende sinodes en sombole, en is toegelaat die toetreding van nie-bekeerde lede.

Nie alle Independentente mag as Ongereformeerde veroordeel word nie.

As 'n mens Voetius lees, of Hoornboekje dan sal 'n mens in sommige sake groot inateming met die Independentente erken. Hulle het Skrifgedagte, wat deur die Gereformeerdes in die praktyk verwaarloos is.

Die Neo-Kalvinisme het baie van die Independentistiese gedagtes oorgeneem.

Ons moet dan ook onderskeie tussen die goeie in hulle stelsel en die eenzijdige. Nie by Calvyn, maar by die Independentente is vir die eerste keer klok uitgesaak die skeiding tussen Kerk en Staat.

Om die Independentisme goed te verstaan, is nodig:

1) Dit moet beskou word as reaksie teen die Anglikaanse Kerk.

Griewe teen die Anglikaanse Kerk was, dat hierdie Kerk 'n Volkakerk wou wees, 'n gemengde hoop, waar die tug nie gehandhaaf is nie, nie 'n gemeente van ware kristgelowiges nie.

Die grondfout was die beskouing oor die totstandkoming van die Reformatie. Dit was 'n vrywillige oorgang uit geloofsoortuiging.

In England was die Reformatie van bo af gelaas. Elkeen moes lid van die Staatskerk wees. Dit was in die Staatskerk ingelyf baie mense, wat feitlik Rooms was, of by wie daar nie juis "sanctitas vitae" te bemerk was nie. Hulle kinders is gedoop as vreesbondskinders. Daar was maar min meer te sien van 'n Kerk as vergadering van gelowiges. Die Geloofsbelofenis van die Anglikaanse Kerk het xlegs in naam bestaan.

Die Independente het hulself versit teen hierdie tugtelose Staatskerk. Hulle wou in die eerste plek die band tussen Staat en Kerk verbreek. Hulle beginsel was: Kristus alleen Koning van die Kerk.

Uit hierdie grondbeginsel het hulle ook afgelei, dat dus ook die Overheid nie 'n bepaalde Kerk as publieke Kerk mag handhaaf nie.

Hulle het dus daarin ook gevoer die stryd om vryheid van die gewete.

- 2) Hulle het hulself ook gekeer teen die gedagte van 'n Volkkerk, en geleer, dat in sigbare vorm die Kerk moes wees 'n vergadering van die ware kristengelowiges.

In hierdie beide opsigte trek die Independente die konsekwensies van Calvyn. Hulle het toe ook teresingien, dat op hierdie manier ook die geldelike band tussen Kerk en Staat sou verbreek word. Hulle het geleer dat nie die Staat nie, maar die gelowiges self die dienaar van die Woord moes onderhou.

Die ampdraers van die Kerk moes nie in hulle kerke-like kwaliteit afdwing he in die Hegerhuis. Selfs het hulle geëis, dat die huwelik as burgerlike handeling, deur die Overheid sou geskied. Huwelik is 'n politieke saak, en tog het die Kerk die huwelikeband gesluit.

Die fout van die Independente was alleen die oortruwing inaakes:

- (a) die lidmaatskap van die Kerk,
- (b) die beskouing van die "ecclesia localis".

Inaake die lidmaatskap.

Robinson was van gevoele, en teres ook, dat die Kerk moes aanneem diegene, wat reginnig was in die belydenis, en wat die "signa pietatis" vertoon het, maar "ecclesia non iudicat de intinis".

Tog het hulle hierby nie bly staan nie, maar het op die lyn van die Donatiste of die Labadiste gekom.

In Amerika het dit sover gegaan, dat, as iemand toegang vra tot die Awendmaal, die gemeente daarvoor moes stem, of by bekeerd was. Hulle het ook te ver gegaan, deurdat hulle die Hoop alleen wou toestaan, as beide ouers beleidende lode was, maar dan moes daar getuie bygeroep word.

Insaake die beskouing van die Ecclesia localis

Die Independentie het gestry teen die groot Staatskerk, waarin die tug onmoontlik was.

Calvyn had al 'n parogiale stelsel, al was dit onder 'n Kerkraad. In Engeland was die parogiale stelsel in die Anglikaanse Kerk behoue gebly. Die Overheid, wat die parogie-indeling gemaak het, het die parogiane almal gedwing, om by die parogie-predikant die Sakramente te gebruik. Die Independentie was ook teen die parogie-stelsel. Een gemeente kon nie groter wees nie, as sover hulle in een gebou saamkom.

En dan het hulle ook opgekrom vir die reg om by enige predikant of gemeente, waar hulle wou, te kerk te gaan, sonder om te reken met die plaaslike grense. Hulle het dus gestaan vir die beginsel van 'n vrywillige kongregasie. Hierdie kongregasie was dan die "ecclesia perfecta", wat in homself afgerond was.

So het die kerk los te staan gekom van die verbinding van verboude dinge, wat in die Natuur gegee was.

Die Kerk het 'n toevallig saamgekome groepie van gelowiges geword. Die grondfout is hier die Individualisme.

Die historiese geworde toestand word uit die oog verloor.

Hulle tweede grief was die hierargiese inrigting.

Die regmatigheid van hierdie grief kan nie ontken word nie. Die Anglikaanse Kerk het by die Reformasie sy kerklike inrigting byna niks verander nie.

Van selfstandigheid van die plaaslike Kerk was geen sprake nie inn die Anglikaanse Kerk. Dit was 'n "dependentia absoluta". In die plaaslike kerk was geen ampdraers eers in die Heilige Skrif nie, n.l. diakens en ouderlinge. Daar was net priesters.

Hierdie priesters is nie deur die gemeente gekies nie, maar is deur biskoppe aangestel. Van die hoofsaak van die ampdraer, n.l. om die Woord God's te bedien, was geen sprake nie. Hulle mog sonder die aparte vergunning van die biskoppe nie preek nie. Hulle was slegs daar vir die liturgie, bieë, ens.

Die verset van die independente moet gewaardeer word.

Hulle het opgekrom vir die Independentia of autonomia van die plaaslike Kerk. Om elke hierargie af te sny, het hulle geleer, dat elke plaaslike kerk "ecclesia independente et completa", slegs afhanklik van Christus as die hoof, maar wat in homself die volle potestas ecclesiae het.

In daardie opsig het hulle die Gereform. ideaal verdedig, maar hulle het te ver gegaan, deurdat hulle alle potestas directiva aan die Sinode of Classes ontse het.

Hulle was daar nie absoluut op teë nie, dat Sinodes en Classes sou gehou word, maar alleen as daar 'n bepaalde aanleiding voor ontstaan het.

Sodanige Sinode het nie die reg om bindende besluite te neem nie, maar alleen om advies te gee. Hieraan het die Independentie dan ook hulle naam te dank.

Die Gereform. was altyd baie versigtig. Hulle het erken, dat elke plaaslike Kerk mondig is, en dat dit die "totam potestatem in se habet". In sover is hy outonoom of independent. Die plaaslike Kerk hang nie af van die Sinode nie, maar van Christus alleen.

Togelyk ester is Sinodes en klassikale vergaderinge geen toevallige kolleges nie, maar is hulle in die kerkverband uitdruklik as sodanig nodig.

Hulle is nie slegs adviserende, maar ook beluistende mag. Die Gereformeerdes het t.e.v. die meerdere vergaderinge geleer die "potestas accumulata".

Daardeur is die outonomie van die plaaslike Kerk niks te kort gadoen nie, en is die plaaslike Kerk nie aan bande geleë nie. Die Kerk is nie onderworpe aan die Sinode nie, maar onderwerp homself "conconsu libere".

Daardie potestas was vrywillig opgedra aan die meerdere vergaderinge, en die Kerke het hulle vrywillig verbind om die besluite van die meerdere vergaderingema te kom. Die Independentie het nie 'n algemene Konfessie, Liturgie, Kerkorde, ens. Hier blyk dit dat die Individualisme hul-

is grondfout is.

Om die selfstandigheid van die plaaslike Kerk te handhaaf, verwerp hulle die Kerkverband.

By wie berus die in die ecclesia localis die uitoefening van die potestas ecclesiae?

In die Episkopale Kerk word die gemeentelêde absoluut uitgesluit.

Die Independente het hulle reg verdedig, n.l. dat die potestas ecclesiae nie berus by 'n hiërargiese amp nie, maar by die "totum corpus ecclesiae".

Ook hier gaan hulle egter weer te ver.

Die gemeentelêde het die regeermag. Die lede stel die ampdraers aan, en gee hulle die mag om te preek, om die Sakramente te bedien, (maar slegs so, dat hulle organe is van die gemeente, om uit te voer wat die gemeente se).

Daarom moes by die uitoefening van die tug, by die afneming van die belydenis, ens. die gemeente vry bealis.

Die ampdraers moet dan ook heeltemal vry deur die gemeente gekies word.

Wat die ampdraers self aangaan, moet opgemerk word, dat daar by die Independente slegs twee ampte is, n.l. ouderling en diaken.

Die eienaardige by hulle was, dat hulle die amp van ouderling nie van die van predikant onderskei het nie.

Die verskil tussen leer en regeer ouderlinge het hulle nie erken nie. Daaruit het gevolg dat daar geen sprake kon wees van aftreding van hierdie ouderlinge nie. Hulle moes vir hulle lewe aangestel word. Hulle had dus alleen leerouderlinge.

Voorts moes die Kerkraadsvergaderinge opstaan vir die hele gemeente, ook by die behandeling van tugsake.

Die potestas ecclesiae was x nie inherent in die amp nie, maar het behoort tot die "totum corpus ecclesiae". Die algemene potestas behoort aan almal. Die potestas regiminis behoort aan die ampte. Die gemeente is 'n organiese liggaam. Die liggaam het bepaalde organe, die hoof regeer, die sog aien, ens. Hierdie potestas regiminis word nie opgedra aan die amp nie, maar God het dit self aan die amp verbond. Die Kerkraad moet by elke kerkaksie medewerking soek.

Gemeentevergaderings, wat beslissinge neem, het die Gereform. nooit gehad nie.

Die Heilige Skrif, onderskei ook tussen leer- en regeer ouderlinge, tussen predikant en ouderlinge. Die leerouderlinge word vir hulle lewe benoem, maar dit word nie geëis i.v.m. die regeerouderlinge nie. By 'n Sinode met algemene vraagstukke mag gemeentelêde maar nie by die Kerkraad nie, waar ~~algemeen~~ tug, ens. uitgeoefen word.

In die patristiese stelsel is daar 'n strenge hiërargiese principium. Die Gereform. het die aristokratiese en die demokratiese aet mekaar verbind.

Die Independente verval in ultra-demokrasie

dit verval in die huldiging van die volkssoewereiniteit in die kring van die uitverkorenes. Maar die soewereiniteit rus in Christus, as Hoof van die Kerk.

DIE KOLLEGIALE STELSEL.

Die Kollegiale stelsel is eintlik geen stelsel van regering nie.

Dit degradeer die Kerk tot 'n kollege. Hierdie stelsel is in baie Kerke ingedring, b.v. in die Hervormde Kerk van Holland.

Dit kan nie met die ander stelsels gekoördineer word nie. Hoewel die ander stelsels ook uiteenloop, hulle beskou die Kerk almal as 'n godsdienstige institut, met geestelike kwaliteit. Hulle erken, dat

vir hierdie Kerk, Gods Woord as Grondwet beslissend is. Hulle erken almal dat die Kerk bestaan uit Christgelowiges, wat as sodanig in die kerk optree.

Selfs die Independents, hoewel hulle die regeermag aan die lidmate oordra, bly tog 'n prinsipieële verskil handhaaf. Volgers hulle is hierdie mag geen naturreg nie, maar deur Christus aan hulle gegee.

Dit word dan ook deur die gelowiges uitgesproke.

Die Kollegiale stelsel is in die grond rasionalisties. Die Kerk is nie deur Christus gestig nie, en word ook nie deur hom regeer nie. Die Kerk kom tot stand deur die wil van die mense, wat die reg van verenigingsvorming het. (collegia licita).

Dit was in Rome geoorloof dat burgers, verenigings kon oprig, wat regs persoonlikheid had, en burgerlike regte kon uitoefen. Die Christene had in daardie tyd ook behoefte aan kerkgeboue, kerkhove, ens.

Hulle het dan 'n vereniging van doodgrawers gevorm. So het hulle die regs persoonlikheid verkry. Hierdie beskouing het by die juriste groot ingang gevind.

Hierdie naam het hulle toe ook vir die kerk oorgeneem.

Hierdie stelsel, op die Kerk toegepas, wortel in die naturreg, waarvan die vaderk is, Hugo de Groot. Hierdie skool van Hugo de Groot, is nie die historiese skool nie, in sover dit individualisties is, omdat dit nie reken met die historie nie, maar met die mensstaet.

Die staat is, volgens hom nie organies ontstaan nie, maar deurdat outonome mense hulself deur kontrak verbind het om 'n staat op te rig.

Die staat is 'n sosiëtas van alle burgers, deur kontrak in die lewe geroep.

In hierdie staat beslis dus die meerderheid, en nie die owerheid.

Hierdie stelsel, deur die Romee in sisteem gebring, is deur die Franse Revolusie gerealiseer.

As die staat so ontstaan, kan die volk by dekreet die regering opdra, aan die absolute vore, of aan die konstitusionele monargie, of aan 'n republiek.

Maar die basis van die Soewereiniteit lê in die wil van die volk.

So het Napoleon homself deur volkstemming tot keiser laat kies. En alleen op hierdie manier begryp mens die Kollegiale stelsel. Dit is 'n toepassing van dieselfde prinsiep van volksoewereiniteit op die Kerk.

Skynbaar het die kollegiale stelsel ooreenkomstig met die Independentistiese.

Die Kerk ontstaan deur 'n vrye samekoms. Die beslissing berus by die meerderheid van die lede.

Maar daar is prinsipieële verskil. By die Independentie is dit 'n samekoms van gelowiges.

Die soewereiniteit berus by Christus, en deur Hom is die gemeente ingestel. Die gemeente was die deur-die-galcoof-in-Christus beslede liggaam.

Neem mens hierdie geloofsbasis weg, laat mens die lidmatekap nie hierop rus nie, lei mens die potestas nie meer van Christus af nie, dan hou mens die kollegiale stelsel oor.

Formeel is die Kollegiale stelsel aan die Independentisme wel ooreenkomstig, maar materieel is daar 'n hemelsbreë verskil.

Die een is gebaseer op naturreg, die ander op die Woord van God.

Die Kollegiale stelsel het in Duitsland ontstaan, en is die dogter van die territoriale stelsel. Die lutherse Kerk het aanvanklik geleer, dat die owerheid as vikaris van Christus die mag moes uitoefen, en die potestas ecclesiae is streng geskeide van die "potestas politica".

Maar Thomasius en andere het dit verwerp. Die owerheid had qualitate qua eëgenkap oor die Kerk.

Die Kerk was ('n integrerende deel van die staatslewe.

Die doel was dan ook nie om die kerk te bewaar nie, maar om rus en orde in die staat te bewaar. Daarom het dit 'n polisie toesig op die kerk geword. Die kerk is guregeer geword deur die landvors, kragtens sy soewereiene gesag. Die territoriale stelsel gaan uit van die staats-

absolutisme, die Kollegiale stelsel gaan uit van die outonomie van die Kerk, wat as "collegium licitum" in die staat ontstaan.

Ook hier word die heilige karakter van die Kerk geloen, en nie eerder as Christokrasie. Voorstanders hiervan was Moheim, Bismar, en Schleiermacher. Hulle het nie daadlik die regiment van Christus verloën nie.

Daarvan 'n "regimen Christi". Maar hierdie beweging was spiritueel, en het bestaan in die invloed wat van Christus uitgaan, om die siele tot God te bekeer. Met die Kerk as in stutuit het dit niks te doen gehad. Die uitwendige sigbare Kerk was 'n menslike instituit.

Persone sluit hulleself sennekaar tot 'n sekere Kultus.

Die motief hiervoor le in die sosiale aandrift van die menslike natuur

Alle groot religies het tot kerkstigting geleel.

Dat Christus alleen die kerk gestig het is geloen. Die Kerk is 'n religieuse vereniging, ontstaan deur die wil van die mens.

Die Gereformeerdes en Voetius.

Die Kerk is 'n vrywillige verbintenis, aangegaan deur die gelowiges. Maar agter die sigbare kerk is die onsigbare. Al kom dit tot stand deur 'n vrywillige daad, dit geskied uit gehoorsaamheid aan Christus.

Die instituering van onse kerk hang nie af van wil nie, maar ons kan ook nie geving word nie.

Van kollegiale standpunt hang dit besltemal af van die wil van die lede., of hulle 'n vereniging wil vorm.

Daar is geen sprake van, dat die mens van Godswaë geroepe is, om sig daarby aarsluit nie, er dit is ook nie sonde om sig af te keer van die ware kerk.

By die lidmaat word nie gevra na die kwaliteit van die gelowiges, elkeen kan lid word, onverskillig, wat hy glo.

'n Mens moet alleen belooft om hom aan die bepalinge te hou. Die enigste mag wat heers is die meerderheid. Ampdraers mag nie, omdat God dit So, ongelowiges weer van die Awendmaal. Hulle is gebied aan reëls.

Eike ampdraer wat afwyk van die reëls, is rewolusiemaker, en hy moet uitgesit word, ook al hou hy homself aan die Woord van God. Of die Sakramente ontheilig word, al dan nie, kan tog sakraliste en dergelike mense ampdraers wees. "Peccatum" is die oortreding van die sakramente reglemente. . Die sigbare kerk is 'n vrye geselskap.

Die staat moet die kerk so beskou, soos elke ander vrye vereniging. Die kerk moet die staat as regter beskou by proseeuse ons. "Jura Collegiaria" is: vasstelling van die Belydenis, handhawing daarvan deur die ekskommunikasie, reëling van die Krediens.

Hierdie stelsel het hierdie kameleontiese eienskap, dat dit as passepartout diens kan doen vir elke kerk.

Dit kan ('n bepaalde konfessie aanneem, maar ook afkaf. De facto is hierdie laaste ook in die Hervormde kerk van Nederland .

So word daar nie instemming gevra met die belydenis, . Die meerderheid kan besluis om van Protestants, Rooms te word. Daar is ook geen beletsel om nie Joods te word insake sekere dogmata.

Soos dit geld van die Konfessie, so geld dit ook van die kerkregering. 'n Mens kan of die papale, of die terretoriale of die Independentistiese stelsel aanneem., mits dat hieraan vasgehou word, dat die die meerderheid dit so vasgestel het.

Dit sluit dus in, 'n natuurlike en positiewe kerkreg.

Natuurlike kerkreg is wat ten grondslag le aan alle kerke, - wat die basis is van alle kerklike gemeenskapelwe. Positiewe kerkreg is, wat deur die meerderheid vasgestel is.

Stahl het dit gekarakteriseer.